

prikazu otroških sob, ki veliko povedo o posameznikovih interesih.

V obeh zbirkah spremljamo junake v sicer vsakdanjih življenjskih situacijah, ki pa jim prinašajo pomembne izkušnje in spoznanja o sebi, okolici in družbi. Zgodba *V slogi je moč* v ospredje postavlja hišna opravila: Oskar pospravlja za seboj in vzorno reciklira, medtem ko mora Luki mama zagroziti s prepovedjo igrišča, če ne pomije posode – tako se mimogrede in s smehom dotaknemo različnih tipov vzgoje ter dolžnosti in navad otrok v drugih družinah. V zgodbi *Sprti prijatelji* nesrečen nesporazum povzroči, da se klapa razdeli in sta užaljeni obe strani hkrati, večkrat, še posebej pa v zgodbi *Med dvema ognjema*, je ošvrknjena tudi stara norma deklških in fantovskih iger – Lili se zdijo špangice, dojenčki in nalepke dolgočasni, a jo hkrati Amir odvrne od igre s prijatelji fanti, češ da “to ni za punce”. Pomemben del njihovih življenj je seveda šola, ki se tukaj zdi vzorno prijetna in izpostavlja, da je vsak v nečem dober, pri čem pa tudi popolnoma neroden. Ta ideja ni nikjer eksplicitno izražena, ampak jo razumljivo odraža dogajanje samo.

Rdeča nit dvajsetih zgodb je pomembnost prijateljstva, s tem pa poleg sila pomembne brezskrbne igre tudi zaupanja in sproščenosti, ki nam dovoljuje, da se brez strahu pokažemo taki, kot smo. *Luka iz bloka* upošteva svojo aktualno publiko in se ji prilagaja tako z obsegom kot videzom, pomembno določenim s ploskovitim digitalnim barvanjem v privlačnih gostih in živih, a skladnih odtenkih. Z idejno zasnovo ter umetniško izvedbo pa tudi obrtniško kakovostjo omogoča, da navdušenci nad stripi v njih najprej in predvsem uživajo, nato pa se k temu ugodju tudi večkrat vrnejo, ne da bi jih ob tem bremenila pretirana didaktičnost.

■ KATJA ŠTESL

GREMO, EN DVA TRI!

Darja Marinšek:

Pozabljiva stonoga.

Ilustracije Hana Stupica. Ljubljana: Mladinska knjiga (Čebelica), 2023.

Letos praznujemo 70 let kulturne zbirke *Čebelica*. Med 478 naslovov slikanic v tej zbirki za najmlajše otroke se je uvrstila tudi slikanica *Pozabljiva stonoga* (Čebelica 472), za katero je besedilo napisala Darja Marinšek, ilustrirala pa Hana Stupica. Slikanica je izšla pod budnim uredniškim očesom sedanje urednice zbirke *Čebelica* Irene Matko Lukan, jezikovno jo je pregledala Andreja Prašnikar, likovno uredila Tanja Komadina in oblikovala Sanja Janša. Slikanico odlikuje močna interakcija med besedilom in ilustracijami, kar je ena izmed lastnosti postmoderne slikanice in je s tem še kako primerna za širok spekter bralcev.

Pravljica pisateljice Darje Marinšek *Pozabljiva stonoga* skupaj s pitoresknimi ilustracijami Hane Stupica najmlajšim bralcem sporoča, da je včasih lahko pozabljivost naravnost očarljiva ... še posebej, če je mamina. To je sodobna pravljica o majhni stonogi, ki se noče zbuditi in bi se najraje skrila pod odejo, da ji ne bi bilo treba iti v vrtec. Ima sto izgovorov, da ne gre,

veliko nog in čevljev, a na koncu njena mama ugotovi nekaj, kar osreči obe. Ko z malo stonogico končno uredita vse probleme s čevlji (enega najmeta, za drugega dobita vezalke, naslednjega očistita ...), pri odhajanju od doma mama s pogledom na koledar ugotovi, da je praznik. Zdaj lahko ostaneta doma in rišeta, bereta pravljice, gledata risanke in pečeta palačinke s čokolado!

Darja Marinšek je študij primerjalne književnosti in angleščine končala z doktoratom iz ameriških literarnih ved. Že kot študentka je začela prevajati in se kmalu posvetila prevajanju leposlovja. Istočasno se je zaposlila kot knjižna urednica, najprej pri založbi Učila, od leta 2013 pa deluje v leposlovnem uredništvu založbe Mladinska knjiga. Zanimiv je njen zapis o prazničnih običajih, darilih in Dedku Mrazu, saj ponuja osnovni motiv za zgodbico, v kateri je dramaturški zasuk grajen prav na koledarju (<https://www.mladinska-knjiga.si/dobrezgodbe/beremo/darja-marinsek-s-sinom-skupaj-piseva>). Rojena je bila na zadnji dan v letu, na silvestrovo. Da je kot deklica lažje dočakala dvojni praznik, ji je mama vsako leto pripravila adventni koledar. Daril, ki jih je dobivala, se praktično ne spomni več, njeni ročno izdelani koledarji pa so nežno zasidrani v njenem spominu. In prav koledar igra pomembno vlogo v njenem slikaniškem prvencu. Čeprav je dramaturško pomenljiv, pa iz besedila ni jasno, za kateri praznik gre – da je to praznik kulture izvemmo šele iz predzadnje ilustracije te slikanice, kjer je na koledarju z rdečim krogcem označen 8. februar. Besedilo, v katerega se blago tihotapijo rime, je igrivo, ritmično spevno in – čeprav je kratko in prozno – oplemeniteno še s slutnjo pesniške anafore, s ponavljanjem (skoraj) istih besednih skupin. Nič ni metaforičnega, ne simbolnega, dogajanje je

enosmerno. Stonogica mora v vrtec. In pika. *Gremo, en dva tri!*

Ta pravljica Darje Marinšek je najprej nastopila v nizu pravljic *Lahko noč, otroci!* Radia Slovenija 19. maja letos – pripovedovala jo je Maša Derganc – med pahljačo novih radijskih pravljic, ki jih skriva resnično samo svoja radijska zbirka *Čebelice. Pravlјice iz domače in svetovne literature za vsako noč* je ena najstarejših oddaj otroškega in mladinskega programa Radia Slovenija, kjer le na videz obrobna oddaja opravlja veliko kulturno poslanstvo. Najmlajše poslušalce vodi v svet domišljije v izbrani govoric gledaliških igralcev in igralk. Režiser oddaj in avtor idejne zasnove radijskega cikla *Čebelice* je Klemen Markovčič. Oddaja *Pozablјiva stonoga*, ki jo je uredila Alja Verbole, je bila posneta v studiu 2, glasbeno jo je oblikovala Darja Hlavka Godina, tonski mojster pa je bil Urban Gruden.

Že prvi večji ilustratorski projekt *Rokavička* (Mladinska knjiga, 2014) je Hani Stupica še v času študija prinesel veliko priznanje, na 11. Slovenskem bienalu ilustracije je dobila nagrado Hinka Smrekarja, najvišje domače stanovsko priznanje na področju ilustracije. Kmalu je dobila v upodabljanje *Schönwerthove pravljice* (Miš, 2017), pravljice iz 19. stoletja z nenavadnimi konci, kjer na mesto znanih junakov vstopajo novi, drugačni in vznemirljivi liki. Pravlјice bavarskega zbiralca ljudskega izročila Franza Xaverja von Schönwertha, ki ga je Jacob Grimm opisal kot svojega edinega možnega naslednika, so bile ilustratorki, naklonjeni nemški renesansi, pisane na kožo. S petnajstimi v umirjene tone ozadij ujetimi dvostranskimi podobami je ilustrirala še slikanico *Zajčkova hišica* (Mladinska knjiga, 2021) po besedilu Anje Štefan. Pripoved o prijateljstvu,

o tem, da je v nesreči največja sreča, če ti kdo priskoči na pomoč, je prikazana kot nazorna ilustracija pripovedi, hkrati pa tudi kot imaginacija, ki se razkriva iz raztrganin pergamentno orumenelih slikovnih osnov. Poleg tega so njena drobna (ne za knjižno objavo ustvarjena) dela enostavno dovolj intrigantna, da uspešno vzbujajo pozornost tudi na drugih slikovnih nosilcih.

Z najfnejšimi potezami v ilustratorkini klasični tehniki (gvaš, tempera, akvarel na papirju) so izvirniki, ustvarjeni za slikanico *Pozabljiva stonoga*, prejeli pomembno mednarodno nagrado. Še pred izidom slikanice so bile ilustracije poslane na Festival ilustracij – Ilustrofest, ki se od leta 2019 odvija na Kalemegdanu v Beograjski trdnjavi kot velika mednarodna razstava izbranih ilustracij. Žirija festivala vsako leto nagradi najboljše ilustracije v petih kategorijah: ilustracije za knjige, ilustracije za revije, ilustracije v oblikovalski in oglaševalski industriji, ilustracije – osebni projekt, ilustracije – družbeno odgovorni projekti ter Grand Prix za najboljšega avtorja na festivalu. Na petem festivalu ilustracij Ilustrofest 2023 je Grand Prix prejela ilustratorka Ane Arzelus iz Španije, člani mednarodne žirije (Dejan Kralj, Manca Krošelj, Ester Garcia, Natalija Palurovič, Ksenija Marinković) pa so nagrado za najboljšo knjižno ilustracijo dodelili Hani Stupica.

Glavna literarna lika sodobne pravljice *Pozabljiva stonoga* sta (neimeno-vani) mama in hčerka stonogica, ki sta v portretnem medaljonu predstavljene že na notranji naslovni strani. Njuni vlogi sta v logičnem odnosu: mati, ki je vzgojiteljica, in hči, ki naj bi jo ubogala. A na srečo se tudi mati kdaj zmoti. Oziroma pozabi. In to ju poveže. Z besedilom kongenialne ilustracije pa najmlajših otrok ne le zbabijo k branju, temveč

z domišljenimi podobami soustvarjajo njihove predstave, jim omogočajo primerjanje, sanjarjenje in vživljanje v pripoved.

Književni osrednji prostor je dom, kjer glavni literarni junakinji živita, in tako cela atmosfera dogajalnega prostora odzvanja tudi v likovni podobi. Vznemirljiv likovni jezik je nedvomno tak, kot se ga od ilustratorke, ki ostaja zvesta svojemu slogu, pričakuje. Ilustracije so do filigranske potankosti izslikane, pri čemer vsebujejo množico zanimivih podrobnosti in situacij za domišljije lačne mlade bralce. Še posebej simpatičen je zaključni prizor slikanice, ko glavni osebi v postelji bereta knjigo, izpod odejice pa kukajo številne (mamine bose in hčerkinine le v nogavičke obute) nožice. »Zaprla sta vrata in druga drugo sezuli. In tako sta cel dan poležavali, risali, brali pravljice, se šli skrivalnice, gledali risanke in spekli slastne palačinke – s čokolado. Ničesar nista izpustili, prav za vse sta si vzeli čas.« Ena izmed izstopajočih lastnosti je odprt komunikacijski prostor med besedo in podobo. Avtorici sta ustvarili delo, v katerem besedilo in ilustracije izjemno utečeno in samozavestno komunicirajo med seboj, da deluje drobna slikanica kot premišljena in zaokrožena celota. V interakciji pretanjeno napisanega besedila s sedmimi ilustracijami in eno vinjeto je slikanica dragocen prispevek k sodobni slovenski slikaniški produkciji.

■ TATJANA PREGL KOBÉ